

результатів — завдано важкої поразки групі армій «Північна Україна», частини вермахту були змушені відступити із Західної України та південно-східних районів Польщі. Наступ розгорнувся на фронті до 400 км (від Луцька до Чернівців) і на глибину 350 км. Радянські війська форсували р. Віслу і захопили великий плацдарм західніше Сандомира. У смугу наступу 1-го Українського фронту противник перекинув 17 дивізій (у тому числі 9 дивізій із Німеччини, Польщі, Чехословаччини й Угорщини), чим послабив свої угруповання на інших ділянках фронту. У результаті Львівсько-Сандомирської операції виникли сприятливі умови для проведення дальших наступальних операцій у Південній Польщі, Чехословаччині і Закарпатській Україні.

6.2. Яссько-Кишинівська стратегічна наступальна операція (20.08.44–29.08.44)

Більша частина Одеської області була звільнена у квітні 1944 р., а південні райони — у серпні, у ході Яссько-Кишинівської операції¹⁸³. На середину серпня лінія фронту проходила через Красноільськ, Пашкани, на північ від Ясс, Дубоссари, далі по Дністру до Чорного моря. До операції залучалися війська 2-го і 3-го Українських фронтів у взаємодії із силами Чорноморського флоту та Дунайської військової флотилії, координував дії фронтів представник Ставки ВГК маршал С.Тимошенко. Радянське угруповання нараховувало близько 1,3 млн чол., 19 380 гармат і мінометів, 1820 танків і САУ, 2,2 тис. літаків (з урахуванням авіації Чорноморського флоту). Оборону тут тримала група армій «Південна Україна», яка складалася з німецьких 6-ї, 8-ї, 17-ї, а також румунських 3-ї й 4-ї армій, усього 900 тис. чол., 7,6 тис. гармат і мінометів, 545 танків і штурмових гармат. Із повітря підтримку надавали частина сил 4-го повітряного флоту і румунські ВПС — усього 810 літаків¹⁸⁴.

За задумом Яссько-Кишинівської операції передбачалося ударами головних угруповань 2-го й 3-го Українських фронтів прорвати оборону противника на ділянках поблизу Ясс і Бен-

дер та, розвиваючи зустрічні удари, оточити й знищити основні сили групи армій «Південна Україна» у районах Ясс і Кишинєва, надалі перенісши бойові дії вглиб Румунії.

Ранком 20 серпня головні сили фронтів перейшли в наступ й до середини дня прорвали першу, а з'єднання 27-ї армії і другу смугу оборони противника. На ділянці прориву 27-ї армії у прорив увійшли підрозділи 6-ї танкової армії. До кінця дня 21 серпня війська 2-го Українського фронту розширили прорив до 65 км й до 40 км у глибину, оволоділи Яссами, а 22 серпня — містом Тиргу-Фрумос, вийшовши на оперативний простір. Ударне угруповання 3-го Українського фронту також успішно здійснило прорив оборони противника, відбиваючи його контрудари й увівши в битву 21 серпня 7-й та 4-й гвардійський мехкорпуси. Успіху наземних військ активно сприяли з'єднання 5-ї та 17-ї повітряних армій, які зробили близько 6350 літако-вильотів. У ніч на 22 серпня десантна група 46-ї армії при сприянні Дунайської військової флотилії форсувала Дністровський лиман та оволоділа Білгородом-Дністровським.

22 серпня німецьке командування під загрозою оточення своїх головних сил розпочало відведення військ із Кишинівського виступу за р. Прут. Проте шляхи відступу основних сил німецької 6-ї армії було перерізано, а наступного дня кільце довкола кишинівського угруповання (18 із 25 німецьких дивізій) замкнулося. До того часу, поки було створено стійкий фронт оточення (26 серпня), значному угрупованню військ противника з танками та артилерією вдалося прорватися через оперативні порядки 52-ї армії та форсувати р. Прут. З'єднання 46-ї армії у причорноморських степах оточили румунську 3-ю армію, яка 24 серпня склала зброю.

Оперативно-стратегічна обстановка у смугах 2-го й 3-го Українських фронтів стрімко змінювалася на користь радянських військ. 23 серпня почалося збройне повстання в Румунії. Наступного дня з'єднання 5-ї ударної армії звільнили Кишинів. До вечора 27 серпня було ліквідоване оточене угруповання противника на схід від р. Прут, а 29 серпня — поблизу м. Хуш частину тих німецьких військ, які зуміли про-

рватися через р. Прут. Інші підрозділи німецької 6-ї армії продовжували спробу прорватися. Їм удалося подолати ще близько 100 км у напрямі Карпат і переправитися через р. Сирет. Трете оточення та їх ліквідація тривали до 4 вересня.

У цей час війська 2-го Українського фронту розвивали наступ у бік Трансільванії й на фокшанському напрямі. 27 серпня вони оволоділи містом Фокшани, а за два дні вийшли до м. Плоєшті. Війська 3-го Українського фронту, наступаючи по обох берегах Дунаю, відрізали шляхи відходу розбитим з'єднанням противника до Бухареста. Чорноморський флот і Дунайська військова флотилія забезпечували переправи військ через Дунай, висаджували десанти. 29 серпня рухомий загін 46-ї армії вступив у Бухарест.

У результаті Яссько-Кишинівської операції радянські війська в короткий термін розгромили 22 німецькі дивізії та майже всі румунські, знищили й захопили 3,5 тис. гармат і мінометів., більше 550 танків і штурмових гармат, 18 тис. автомобілів, 338 літаків. Втрати противника вбитими та полоненими становили близько 256 тис. чол. Це спричинило крах німецької оборони на півдні та різку зміну воєнно-політичної обстановки на Балканах. Було завершено звільнення південних областей України та Молдавії. Румунія вийшла з німецького блоку й оголосила війну Третьому райху. Втрати радянських військ у ході операції: безповоротні — 13 тис. 197 чол., санітарні — 53 тис. 933 чол., середньодобові — 6713 чол. З'єднання 3-го й 2-го Українських фронтів втратили 75 танків і САУ, 108 гармат і мінометів, 111 бойових літаків¹⁸⁵.

6.3. Остаточне звільнення української території під час стратегічного наступу радянських військ на південно-західному напрямі у жовтні 1944 р.

Війська 4-го Українського фронту та 38-а армія 1-го Українського фронту після підготовчих заходів відповідно 9 та 8 вересня 1944 р. відновили активні наступальні дії, які у сучасній літературі прийнято називати *Східно-Карпатською страте-*